

Pesendide Makamı Seyri

İstanbul Belediyesi Konservatuarı (Darül-Elhan) Türk Musikisi Talebe Cemiyeti

Ahmet Şefik Gürmeriç

Usûlü : Sofyan

[1904 - 1967]

Pesendide Makamı

a) Durağı: Rast perdesidir.

b) Seyri: İnci-çıkıcıdır.

c) Dizisi: Yerinde, yani Bûselik perdesinde Nişâbur dizisinden bir parçanın veya Nişâbur beşlisinin Nevâ'daki Bûselik dizisinden bir parçanın yerindeki Rast makamı dizisine veya Rast beşlisine eklenmesinden meydana gelmiştir. Rast dizisi, Acem'li Rast dizisi de olabilir.

d) Güçlüsü: Nevâ perdesidir. Makamın yarım kararı bu perde üzerinde genellikle Bûselik çeşniyle yapılır.

e) Asma Karar Perdeleri: Bûselik perdesinde esas olan Nişâbur dördlüsüyle asma karar yapmaktır. Fakat bâzen Gerdâniye perdesinden aşağıya doğru Mâhûr perdesi kullanılarak Bûselik perdesinde düşüldüğü görülüyor ki, bu takdirde Bûselik'te Hüseyini beşlisi meydana gelmektedir. Bu perdedeki Bûselik'li veya Nişâbur'lu kalıktan sonra Dügâh perdesine Rast ve Rast perdesine de Pencgâh beşlisi ile düşülüp asma karar yapılır.

Yerindeki Rast dizisine geçildiğinde ise Nevâ'da Rast'lı, Segâh'da Segâh ve Ferahnâk, Dügâh'da Uşşak çeşnili asma kararlarla makamın pest taraftan genişlemesi sırasında Hüseyini Aşîrân'da Uşşak veya Hüseyini, Yegâh'da ise Rast çeşnili asma kararlar yapılabilir. Bu eserlerde görülen yerinde Hicaz ve yerinde Nikriz çeşnileri isteğe bağlı geçkiden ibârettir.

f) Donanımı: Si için koma bemolü, fa için bakiye diyezi donanıma yazılır. Gerekli değişiklikler eser içinde gösterilir.

g) Genişlemesi: Pesendide makamı pest taraftan genişler. Bu genişleme yerindeki Rast dizisinin pest taraftan Yegâh perdesinde Rast beşlisi olarak yaptığı genişlemedir. Dolayısıyla Hüseyini Aşîrân perdesine Uşşak, bâzen Hüseyini; Yegâh perdesine de Rast çeşniyle düşülür.

h) Perdelerin T.M.deki isimleri: Pestten tize doğru: Rast, Dügâh, Segâh veya Bûselik, Çargâh veya Nim Hicaz, Nevâ, Hüseyini, Acem veya Evîç, Gerdâniye, Muhayyer ve Sünbüle'dir.

ı) Yeden'i: 1.aralıktaki bakiye diyezli fa Irak perdesidir.

Seyri:

Güçlü civârından ya Nevâ'daki Bûselik veya yerindeki Nişâbur'un seslerinden seyre başlanır. Makamı meydana getiren çeşnilerde birinden diğerine geçilerek gezinildikten sonra, güçlü Nevâ perdesinde Bûselik çeşniyle Nim Hicaz perdesini yeden olarak kullanarak yarım karar yapılır. Bu arada gereken yerlerde buraya kadar olan asma kararlar da gösterilir. Sonra Rast makamına geçilir. Rast dizisinde de gerekli asma kararları göstererek karışık gezinildikten sonra, ya Rast dizisinin bütünüyle veya Rast beşlisi ile Rast perdesinde yedenli tam karar yapılır.

Sofyan Usûlü

*) Dört zamanlıdır.

*) İki tane iki (2 +2 = 4) zamanın veya iki Nîm Sofyân'ın birleşmesinden meydana gelmiştir.

*) 4/8'lik ve 4/4'lük iki mertebesi varsa da, 4/4'lük ikinci mertebe daha çok kullanılmıştır.

*) Pışrevlerde, İlâhîlerde, şarkılarda, türkülerde, oyun havalarında, kısaca özel usûl mecburiyeti olmayan hemen her formada kullanılmıştır

Sofyan Darb Usûlü

1 . Darb :

(Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]

2 . Darb :

(Te) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]

3 . Darb :

(Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]